

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning (RP 35/2026 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Marja Penttilä, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Erja Vitikka, undervisnings- och kulturministeriet
- specialsakkunnig Nuutti Rahikainen, undervisnings- och kulturministeriet
- gästforskare Sirkku Kupiainen, Helsingfors universitet
- akademiforskare, docent Aino Saarinen, Helsingfors universitet
- forskardoktor Leea Lakka, Östra Finlands universitet
- forskardoktor Laura Ketonen, Jyväskylä universitet
- enhetschef Salla Venäläinen, Nationella centret för utbildningsutvärdering
- undervisningsråd Tiina Luomanen, Utbildningsstyrelsen
- specialsakkunnig Mari Sjöström, Finlands Kommunförbund
- ordförande Anne Onnela, Harjoittelukoulujen rehtorit, Harre ry
- utbildningspolitisk expert Ida Leino, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- utbildningspolitisk chef Jaakko Salo, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- ledande expert Annakaisa Tikkinen, Bildningsbranschen rf
- professor (emerita) Päivi Atjonen
- biträdande professor Najat Ouakrim-Soivio, Jyväskylä universitet
- docent Jari Salminen
- professor (emeritus) Hannu Simola.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- nätverket för gymnasiedirektörerna från de stora städerna
- nätverket Ammatillisen koulutuksen Areena
- Helsingfors stad
- Kommunförbundets nätverk för små kommuner
- Erilaisten oppijoiden liitto ry

Betänkande KuUB 7/2026 rd

- Ungdomsforskningssällskapet rf
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf
- Finlands Gymnasistförbund rf
- Finlands Ungdomsfullmäktiges Förbund rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om grundläggande utbildning ändras så att den innehåller enhetliga förfaranden vid bedömningen av eleverna och deras framsteg i studierna. Enligt propositionen ska grunderna för elevbedömningen samt de förfaranden som tillämpas för att eleverna ska uppnå en minimikunskapsnivå inom den grundläggande utbildningen göras enhetligare för att säkerställa att alla elever får grundläggande färdigheter.

I propositionen föreslås det att elevernas lärande och kunnande ska bedömas i förhållande till målen för de olika läroämnena och till de bedömningskriterier som härletts ur dem. Dessutom föreslås det bestämmelser om enhetliga principer för uppflyttning av en elev från en årskurs till nästa. Syftet med propositionen är att stärka en likvärdig bedömning av elevernas lärande och kunnande.

Propositionen genomför en avsiktsförklaring i regeringen Orpos regeringsprogram. Enligt den ska regeringen införa en kunskapsgaranti. Kunskapsgarantin innebär att det fastställs en minimikunskapsnivå som ska ha uppnåtts när en elev i grundskolan går vidare från en klass till nästa.

I propositionen föreslås det att bestämmelserna i lagen om grundläggande utbildning om bemyndigande att utfärda förordningar och om föreskrifter som kan meddelas av Utbildningsstyrelsen uppdateras så att de motsvarar de krav på exakthet och noggrann avgränsning som grundlagen förutsätter. I lagen föreslås också annan översyn av lagstiftningen.

Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2027. Preciseringarna i fråga om rätten till elevspecifika stödåtgärder, ordnande av grundläggande utbildning för en elev med en sådan funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan samt preciseringarna av förfarandena i disciplinärenden avses dock träda i kraft redan den 1 augusti 2026. Bestämmelserna gällande elevbedömning avses huvudsakligen träda i kraft först den 1 augusti 2028.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Syftet med propositionen är att genomföra den så kallade kunskapsgarantin för den grundläggande utbildningen i enlighet med målet i regeringsprogrammet för regeringen Orpo (s. 90). Med kunskapsgarantin avses enhetliga förfaranden på riksnivå som säkerställer att varje ung person som avslutar den grundläggande utbildningen har tillräckliga grundläggande färdigheter,

Betänkande KuUB 7/2026 rd

såsom läs-, skriv- och räknefärdigheter. För att målet ska nås krävs det att det fastställs tydliga mål för kunnandet i den grundläggande utbildningen och att bedömningen av kunnandet utgår från enhetliga kriterier.

För att kunskapsgarantin ska kunna genomföras föreslås det i propositionen att det till lagen om grundläggande utbildning fogas nationellt enhetliga bestämmelser om bedömningen av eleverna och om deras framsteg i studierna. Det föreslås att man i läroplansgrunderna på nationell fastställer den lägsta kunskapsnivå (minimikunskapsnivå) som krävs för att uppflyttas till följande årskurs.

Bakgrunden till propositionen är att inlärningsresultaten i de grundläggande färdigheterna, särskilt i läskunnighet, har försämrats under en längre tid. Kulturutskottet har i flera olika sammanhang uttryckt oro över de försämrade inlärningsresultaten och lyft fram hur viktigt det är att stärka kunskaperna i grundläggande färdigheter (se KuUU 5/2026 rd, KuUU 6/2023 rd, KuUU 4/2024 rd, KuUU 1/2025 rd och KuUU 4/2026 rd). Att stärka undervisningen i de inhemska språken är av betydelse också ur ett bredare perspektiv med tanke på lärandet, eftersom läsflyt och läsförståelse påverkar lärandet i alla läroämnen. Därför bör arbetssätt som främjar läsförmågan, såsom regelbunden handledd läsning, mångsidig användning av litteratur samt samarbete med biblioteken och hemmen, vara en del av skolans verksamhetskultur och inte bara en uppgift som hör till ett enskilt läroämnes ansvarsområde. Utskottet betonar samarbetet mellan skolan och hemmet i fråga om de grundläggande färdigheterna.

Skillnaderna mellan eleverna har ökat och det finns fler elever med svaga kunskaper än tidigare. En del av eleverna som avslutar den grundläggande utbildningen har inte tillräckliga kunskaper för att klara av studier på andra stadiet. Samtidigt som utvärderingarna av inlärningsresultaten visar att kunskapsnivån har försämrats har man observerat inflation i vitsorden i skolorna, vilket innebär att eleverna har kunnat få goda vitsord trots svaga kunskaper. Av utvärderingarna av inlärningsresultaten framgår också att elever på samma kunskapsnivå kan få olika vitsord i olika skolor. På basis av forsknings- och utvärderingsuppgifterna är det nödvändigt att precisera gränsdragningen särskilt mellan underkänt och godkänt vitsord samt att nationellt definiera minimikunskapsnivån och bedömningen av den.

Utöver de lagändringar som genomförandet av kunskapsgarantin förutsätter innehåller propositionen förslag till bland annat ändring av bemyndigandena att utfärda förordning och bestämmelserna om Utbildningsstyrelsens behörighet så att de motsvarar grundlagens krav på exakthet och noggrann avgränsning.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Nationellt enhetliga mål för att fastställa minimikunskapsnivån och för att stödja bedömningen av elevens lärande och kunnande

Det föreslås att den rättsliga grunden för elevbedömningen stärks så att bestämmelserna görs tydligare på lagnivå. Den gällande regelstyrningen av elevbedömningen baserar sig i stor utsträckning på Utbildningsstyrelsens läroplansgrunder.

Betänkande KuUB 7/2026 rd

Syftet med fastställandet av en minimikunskapsnivå är att säkerställa att eleven uppnått tillräckliga grundläggande färdigheter i övergången från en årskurs till följande och när den grundläggande utbildningen avslutas. Enligt propositionen meddelar Utbildningsstyrelsen i grunderna för läroplanen närmare föreskrifter om den lägsta kunskapsnivå som krävs i de läroämnena som anges i 11 § i lagen om grundläggande utbildning, det vill säga i alla läroämnena och för respektive årskurs i den grundläggande utbildningen. Fullgörandet av lärokursen för den grundläggande utbildningen förutsätter att alla läroämnena har fullgjorts med godkänt resultat.

I 14 § i lagen om grundläggande utbildning finns det bestämmelser om Utbildningsstyrelsens behörighet att besluta om målen för och det centrala innehållet i undervisningen. Bestämmelsen innebär att Utbildningsstyrelsen ska definiera målen för läroämnena i bredare utsträckning än enbart för den lägsta kunskapsnivån. Utbildningsstyrelsen ska i grunderna för läroplanen närmare fastställa de kunskaper och färdigheter som eleverna ska inhämta då de fullgör lärokursen för den grundläggande utbildningen (11 § i statsrådets förordning om riksomfattande mål för utbildningen enligt lagen om grundläggande utbildning och om timfördelning i den grundläggande utbildningen (422/2012)).

Utbildningsstyrelsen har i de gällande läroplansgrunderna fastställt kunskapskrav för vitsorden 5, 7, 8 och 9. Enligt uppgift är avsikten att Utbildningsstyrelsen även i fortsättningen ska fastställa kunskapskrav för flera vitsord.

I ett sakkunnigyttrande har det framförts ett behov av att utöver minimikunskapsnivån utfärda föreskrifter om mål och kriterier för högre kunnande. Dessutom har det påpekats att när det i lag definieras närmare vilken som är den lägsta kunskapsnivån som ska uppnås för att gå vidare i studierna, kan det leda till att man i undervisningen uttryckligen börjar sträva efter att uppnå minimikraven.

Utskottet hänvisar till inkommen utredning och konstaterar att syftet med lagförslaget inte är att ändra det nuvarande centrala innehållet i elevbedömningen, utan att stärka lagstödet för en jämlik bedömning av eleverna. Enligt den allmänna principen för bedömning av elevens lärande och kunnande i den föreslagna 22 § ska bedömningen basera sig på målen för undervisningen och de kriterier som fastställts utifrån dem. Med bedömningskriterier avses enligt motiveringen till paragrafen de i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen fastställda målen för de olika läroämnena och de bedömningskriterier som härletts ur dessa. Kriterierna är inte mål som ställts upp för eleven, utan de fastställer den kunskapsnivå som krävs för respektive vitsord.

Utskottet betonar att de läroämnesspecifika målen, innehållen och bedömningskriterierna bör bilda en tydlig och konsekvent helhet för att kunskapsgarantin ska kunna genomföras. Det är bra att de riksomfattande kriterierna utarbetas separat för varje årskurs i grunderna för läroplanen. Det är viktigt att årligen säkerställa en tillräcklig kunskapsnivå, eftersom det kan ske förändringar i barns och ungas lärande redan under några veckor eller månader. Fastställandet av bedömningskriterier för varje årskurs underlättar också bedömningsarbetet för lärare som undervisar sammansatta klasser, eftersom de då har tillgång till separata bedömningskriterier för respektive årskurs.

Betänkande KuUB 7/2026 rd

Utskottet anser att bestämmelser som ska tillämpas enhetligt på riksnivå är av betydelse med tanke på likabehandlingen av eleverna. Genom bestämmelserna säkerställs att bedömningen är enhetlig och således oberoende av utbildningsanordnaren eller läraren. En enhetlig bedömning är av särskild betydelse vid slutbedömningen i den grundläggande utbildningen, eftersom bedömningen utgör grunden för antagningen till studier efter den grundläggande utbildningen. Det är viktigt att de föreslagna ändringarna i bedömningen också stöder den pedagogiska kvaliteten på bedömningen och målen för lärarutbildningen.

Utskottet tillstyrker också förslaget att det i bedömningen under läsårets gång ska ingå handledande respons som ska handleda lärandet och stödja interaktionen mellan läraren och eleven (22 § 3 mom.).

Bedömning av elevens arbete som en del av vitsordet

I ett sakkunnigyttrande konstateras det att bestämmelserna om bedömning av elevens arbete, som ingår i den föreslagna 22 § om bedömning av elevens lärande och kunnande, är problematisk bland annat därför att den lätt leder till att man bedömer personrelaterade egenskaper, såsom temperament eller olika symtom, snarare än elevens faktiska kunnande.

Utskottet hänvisar till propositionsmotiven (s. 26) och konstaterar att när elevens lärande, kunnande och arbete är föremål för bedömning ska bedömningen fokusera på de innehållsmässiga målen för läroämnena, som bedömningen bör ställas i relation till. Målen för läroämnena och de valfria ämnena bör därför innehålla tydligt definierade mål för arbetet. Bedömningen av elevens arbete ska uteslutande grunda sig på de mål som ställts upp för elevens arbete i läroämnena så att de utgör en del av behärskandet av och kunnandet i läroämnet. Typiska mål exempelvis för läroämnet kemi är mål som hänför sig till experimentellt arbete medan typiska mål för geografi är förmågan att använda kartor. Målen beskriver samtidigt de kunskaper som eleven ska ha i respektive läroämne. Bestämmelserna om bedömning av elevens arbete är inte enbart beroende av lagen om grundläggande utbildning, utan de kommer att preciseras genom förordning av statsrådet med stöd av bemyndigandet att utfärda förordning i 22 § 6 mom.

Framsteg i studierna och kvarstannande i årskursen

Det föreslås bestämmelser om nationella principer för uppflyttande av en elev till följande årskurs och för de betyg som ges eleverna. Det föreslås att bestämmelserna om uppflyttande från en årskurs till följande och kvarstannande i årskursen preciseras så att eleven kan gå vidare till följande årskurs endast om han eller hon har uppnått målen för den lägsta kunskapsnivån. En elev kan stanna kvar i årskursen, om han eller hon trots stödåtgärder inte har uppnått målen för årskursen i ett eller flera läroämnen.

Utskottet välkomnar att propositionen betonar kravet på stöd för lärande så att eleven ska få de stödåtgärder som han eller hon behöver innan det övervägs om eleven ska stanna kvar i årskursen. Det är viktigt att vara medveten om att enhetliga definitioner av elevbedömningen och minimikunskapsnivån inte i sig räcker till för att höja kunnandet. Det behövs också bland annat fungerande stöd för lärande och skolgång.

Betänkande KuUB 7/2026 rd

Utskottet hänvisar till inkommen utredning och lyfter fram att elevbedömningen samt stödet för lärande och skolgång är helheter som föreskrivits för olika ändamål i den grundläggande utbildningen. Syftet med bedömningen är att beskriva och handleda elevens kunnande i förhållande till målen i läroplanen, medan syftet med stödet för lärande är att hjälpa eleven att uppnå dessa mål.

Utskottet konstaterar att även om det enligt lagen om grundläggande utbildning (20 d §) vid bedömningen av en elevs stödbehov ska beaktas hur elevens studier framskrider, är elevbedömningens primära syfte inte att bedöma stödbehovet och inleda stödåtgärder. Elevens framskridande i studierna är ett delområde vid bedömningen av stödbehovet.

I ett sakkunnigyttrande har det framförts ett behov av att föreskriva om möjligheten för en elev att uppflyttas till följande årskurs trots ett underkänt vitsord för att man ska kunna undvika en oskälig situation för eleven. Sådana situationer har ansetts vara till exempel att en elev blir tvungen att stanna kvar i årskursen på grund av att de mål som ställts upp för läroämnet gymnastik inte nås på grund av en skada eller funktionsnedsättning. Det har också framförts att propositionen kan leda till att besluten om kvarstannande i årskursen ökar.

Utskottet hänvisar till inkommen utredning och konstaterar att propositionen inte gör det möjligt att besluta om kvarstannande i årskursen på grund av en tillfällig funktionsnedsättning eller sjukdom. Syftet med propositionen är däremot att precisera elevens rätt till individuella stödåtgärder och undervisningsarrangemang i situationer där elevens prestationsförmåga påverkas av en funktionsnedsättning, sjukdom eller nedsatt funktionsförmåga. Enligt det föreslagna 22 § 2 mom. ska bedömningen dessutom genomföras på lika grunder och mångsidigt. Det innebär att en elev inte får särbehandlas eller bedömas utifrån personliga egenskaper, funktionsnedsättning eller hälsotillstånd. Eleven ska i första hand erbjudas stödåtgärder och möjligheter att visa sitt lärande och kunnande på olika sätt och med medel som är ändamålsenliga med tanke på målen. Om stödet för lärande erbjuds och genomförs fullt ut i enlighet med skyldigheterna i den lagstiftning som trädde i kraft den 1 augusti 2025, bör besluten om kvarstannande i årskursen inte öka.

Utskottet betonar att ett beslut om att en elev ska stanna kvar i årskursen är en pedagogisk lösning som vidtas i sista hand, och den kan inte grunda sig på elevens hälsotillstånd utan endast på en situation där eleven trots de stödåtgärder som tillhandahållits honom eller henne inte har uppnått minimikunskapsnivån. Ett centralt mål med ändringarna i bestämmelserna om bedömning är att förtydliga målen för lärandet och den bedömning som grundar sig på dem och att utvecklingen av kunnandet ska följas upp systematiskt och inte först i slutet av årskursen. Avsikten är också att det i och med reformen ska bli lättare för vårdnadshavarna att förstå vad eleverna lär sig och hur elevernas framsteg bedöms. Detta har bedömts minska antalet situationer där problemen med att nå målen upptäcks för sent och det enda alternativet för eleven är att stanna kvar i årskursen.

Bedömning av elever i förskoleundervisning

I sakkunnigyttrandena välkomnades bestämmelsen om bedömning av elever i förskoleundervisning (22 § 5 mom.), men det konstaterades också att eftersom det i förskoleundervisningen till skillnad från den grundläggande utbildningen inte ställs upp mål för

Betänkande KuUB 7/2026 rd

elevens lärande, kan elevens framsteg inte bedömas på samma sätt som i den grundläggande utbildningen.

Utskottet påpekar att de bestämmelser om bedömning av elever i förskoleundervisning som föreslås i propositionen i huvudsak motsvarar de gällande bestämmelserna. Utskottet föreslår dock utifrån erhållen utredning att bestämmelsen preciseras på det sätt som framgår av detaljmotiveringen.

Betyg

I propositionen föreslås det att bestämmelser om betyg tas in i lagen på motsvarande sätt som bestämmelserna om bedömning. I nuläget föreskrivs det om betyg i förordningar och i läroplansgrunderna. Utskottet hänvisar till inkommen utredning och anser att läsårsbetygen och avgångsbetygen är av betydelse med avseende på elevernas rättigheter och att det därför är motiverat att föreskriva om dem på lagnivå.

Enligt propositionen ska en elev som har fullgjort lärokursen för den grundläggande utbildningen ges ett avgångsbetyg. I slutet av varje läsår ska eleven ges ett läsårsbetyg av vilket det ska framgå om eleven med godkänt resultat har uppnått målen för lärokursen för den årskurs som ingår i elevens studieprogram. Läsårsbetyget är ett beslut om uppflyttning av eleven till följande årskurs eller om att eleven ska stanna kvar i årskursen. Enligt propositionen ska elever i årskurs nio ges ett mellanbetyg. Det behövs särskilt med tanke på vägledningen och övergången till andra stadiet. Utbildningsanordnaren kan besluta om att ge mellanbetyg i årskurserna 1–8.

Utskottet anser att den föreslagna bestämmelsen om betyg till elever är motiverad, men föreslår att den preciseras på det sätt som framgår av detaljmotiveringen.

Enhetlig elevbedömning och nationella verktyg för utvärdering av inlärningsresultat

En enhetlig elevbedömning bygger på flera olika faktorer. En långsiktig granskning visar att flera ändringar har bidragit till att försvaga enhetligheten i elevbedömningen, såsom sloandet av skolinspektionssystemet, förändringen av tyngdpunkten i Utbildningsstyrelsens roll från tillsyn och granskning till utvecklingsarbete samt sloandet av granskningssystemet för läroböcker.

Enbart bedömningskriterierna räcker inte till för att säkerställa en enhetlig elevbedömning, och enligt sakkunnigyttrandena behövs det också nationella bedömningsverktyg och bedömningsmaterial för att säkerställa en enhetlig bedömning. Även om syftet med lagförslaget är att förtydliga målen för olika läroämnen, ligger det slutliga ansvaret för bedömningen, det vill säga tolkningen av de kriterier som tagits fram utifrån målen, på den enskilda lärare utan att han eller hon känner till kunskaperna hos elever i andra skolor. Det försvårar en likvärdig tolkning av kriterierna som baserar sig på de uppställda målen.

Sakkunniga har framfört olika synpunkter på de nationella verktygen. En del sakkunniga har betonat behovet av att på längre sikt överväga att införa nationella nivåprov i linje med de övriga nordiska länderna. Sakkunniga har också lyft fram de negativa effekter som proven kan ha på undervisningen och lärandet och också motsatt sig att sådana införs.

Betänkande KuUB 7/2026 rd

I sakkunnigyttrandena konstateras det också att det till stöd för reformen behövs riksomfattande uppgiftsbanker som ska ge lärarna stöd för att förenhetliga bedömningen. Utskottet betonar vikten av en enhetlig elevbedömning och konstaterar med hänvisning till erhållen utredning att propositionen inte ställer några hinder till exempel för att ta fram uppgiftsserier eller uppgiftsbanker som stöder bedömningskriterierna. En uppgiftsbank föreslås också i slutrapporten (29.4.2026) från en arbetsgrupp som under undervisnings- och kulturministeriets ledning granskat utvecklingen av inlärningsresultaten. Det bör noteras att nationella verktyg eller material för bedömning bör bindas till läroplanen och att beredningen och införandet av sådana verktyg eller material förutsätter mål och bedömningskriterier som fastställts för varje årskurs i de nationella läroplansgrunderna. *(Utskottets förslag till uttalande)*

Verkställande, uppföljning och utvärdering

Utskottet hänvisar till sakkunnigyttrandena och konstaterar att genomförandet av den föreslagna reformen förutsätter betydande ändringar i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. Det har också framförts att det med tanke på en långsiktig och verkningsfull utveckling av den grundläggande utbildningen är motiverat att också bedöma behovet av en totalreform av läroplansgrunderna. De tidigare delreformerna har lett till att helheten är splittrad, vilket försvårar verkställandet av grunderna. En totalreform kan ge en tydligare och mer konsekvent grund för genomförandet av ändringarna.

I undersökningar och i samband med utvärderingar av inlärningsresultaten har det konstaterats att de nuvarande grunderna för läroplanen fungerar bristfälligt och är oklara. Dessa faktorer har ansetts leda till att utbildningsanordnarna och lärarna tolkar läroplansgrunderna olika, vilket i sin tur äventyrar ett jämlikt genomförande av elevbedömningen.

I sakkunnigyttrandena har det dessutom påpekats att grunderna för läroplanen behöver förtydligas genom att antalet mål för läroämnena minskas så att de riksomfattande bedömningskriterierna ska kunna tillämpas på ett fungerande sätt för bedömningen av elevens kunnande. En gallring av innehållet får dock inte leda till att grunderna utarmas innehållsmässigt eller till att lärarnas pedagogiska arbete begränsas.

Det har också framförts att gallringen av målen snarare än de innehållsmässiga målen bör gälla andra färdigheter än de grundläggande färdigheterna, såsom självstyrning. Det har också fästs uppmärksamhet vid att bedömningen bör styras så att den återspeglar det faktiska lärandet och kunnandet, utan att till exempel elevens temperament påverkar bedömningen.

Utskottet instämmer med hänvisning till inkommen utredning och sina tidigare ståndpunkter (KuUU 4/2024 rd och KuUU 4/2026 rd) i de synpunkter som framförts ovan om vikten av att revidera grunderna för läroplanen. Med tanke på ett smidigt genomförande av lagförslaget är det bra att det i propositionen anges exakt när grunderna för läroplanen ska träda i kraft och när de lokala läroplanerna ska tas i bruk.

Utskottet konstaterar att den föreslagna reformen inte bara innebär ändringar i lagstiftningen utan också i verksamhetskulturen. I arbetet med revideringen av lagstiftningen är det av central betydelse att stödet för att genomföra lagstiftningen är heltäckande och långvarigt. Utskottet

Betänkande KuUB 7/2026 rd

anser det vara ytterst viktigt att genomförandet av den föreslagna reformen stöds genom att alla lärare får stärkt kompetens i elevbedömning. Det är positivt att det planeras riksomfattande utbildning för ändamålet. Avsikten är också att stärka kompetensen i anslutning till stödet för undervisningsväsendet och skolornas ledning. När det gäller stödet för genomförandet av lagstiftningen har man beaktat att det genom reformen inte införs helt nya delområden eller principer för bedömningen, utan syftet med reformen är att precisera och förtydliga den gällande regleringen. Den grundläggande kompetensen finns alltså redan.

Utskottet betonar att reformen bör följas noggrant och att man bland annat bör fästa uppmärksamhet vid att propositionens mål att främja jämlikheten i bedömningen av lärande och kunskande uppnås.

Andra synpunkter

I ett sakkunnigyttrande har det påpekats att lagförslagets bestämmelser om behörighet i fråga om elevbedömning och utfärdande av betyg inte är tillräckligt tydliga, särskilt om eleven inte deltar i undervisning som ges av en officiell utbildningsanordnare. Det kan röra sig om till exempel hemundervisning eller informella undervisningsarrangemang (så kallade hemsolor), där jämlikheten i bedömningen och elevens rättsskydd inte nödvändigtvis tillgodoses.

Med hänvisning till erhållen utredning konstaterar utskottet att syftet med den aktuella propositionen inte är att införa ändringar i lagstiftningen om hemundervisning. Undervisnings- och kulturministeriet utreder för närvarande det aktuella läget inom hemundervisningen.

I ett sakkunnigyttrande har det framförts ett behov av att i betygen beakta om en elev uteblivit från beordrade kvarsittningar. Situationer där elever låter bli att utföra kvarsittningar ska i första hand hanteras med stöd av bestämmelserna om disciplin i lagen om grundläggande utbildning. Vårdnadshavaren ska också underrättas och ärendet ska registreras till exempel i Wilma-systemet. Om en elev upprepade gånger låter bli att utföra de kvarsittningar som förordnats honom eller henne, kan han eller hon som en disciplinär åtgärd ges en skriftlig varning. Innan eleven ges en varning ska försummelsen preciseras och eleven och vårdnadshavaren ska ges tillfälle att bli hörda. Om beteendet fortsätter kan varningen leda till avstängning för viss tid.

Utskottet konstaterar utifrån inkommen utredning att eftersom icke fullgjorda kvarsittningar i första hand ska hanteras genom disciplinära åtgärder och inte hör till elevbedömningen, föranleder det som sägs ovan inget behov av att ändra den föreslagna regleringen till denna del.

I ett sakkunnigyttrande har det påpekats att barnen inte har hörts vid lagberedningen. Utskottet uppmuntrar till att barn hörs vid beredningen av lagstiftning som rör dem. Det är positivt att propositionen lyfter fram behovet av att höra barnen i samband med revideringen av grunderna för läroplanen.

Betänkande KuUB 7/2026 rd

DETALJMOTIVERING

22 §. Bedömning av elevens lärande och kunnande. Utskottet föreslår att 5 mom. ändras så att ordalydelsen ”elevens lärande” används i stället för ”elevens framsteg i studierna”. Elevens framsteg är en naturlig del av helheten i elevbedömningen inom den grundläggande utbildningen, och genom den föreslagna ändringen framhävs att bedömningen i förskoleundervisningen i första hand ska fokusera på elevens lärande. Begreppet ”lärande” motsvarar också paragrafrubriken bättre.

22 b §. Betyg. Utskottet föreslår att 2 mom. kompletteras med en bestämmelse om att det läsårsbetyg som ges en elev ska innehålla en bedömning av elevens uppförande. Det föreslagna tillägget motsvarar det som anges i 10 § 2 mom. i förordningen om grundläggande utbildning (852/1998). Genom tillägget bevaras nuläget i fråga om bestämmelserna om betyg och betonas att bedömningen av elevens uppförande fortfarande är en del av elevbedömningen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 35/2026 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om grundläggande utbildning

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 1 § 2 mom., 20 c § 1 mom., 20 i § 1 mom., 22 §, 36 a § 1 mom., 42 c 1 mom. och 46 § 1 mom.,

sådana de lyder, 1 § 2 mom., 20 c § 1 mom. och 20 i § 1 mom. i lag 1090/2024, 22 § delvis ändrad i lagarna 477/2003 och 245/2025, 36 a § 1 mom. och 46 § 1 mom. i lag 245/2025 samt 42 c § 1 mom. i lag 959/2015, samt

fogas till lagen nya 22 a och 22 b § samt till 46 §, sådan den lyder i lagarna 1507/2016, 1216/2020, 716/2022, 245/2025 och 1369/2025, ett nytt 10 mom. som följer:

Betänkande KuUB 7/2026 rd

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag innehåller dessutom bestämmelser om den förskoleundervisning som i regel ges året innan läroplikten börjar, om den förberedande undervisning som ordnas för invandrare före den grundläggande utbildningen samt om morgon- och eftermiddagsverksamhet. Om förskoleundervisning enligt denna lag ordnas på ett sådant daghem eller i ett sådant familjedaghem som avses i 1 § 2 mom. 1 eller 2 punkten i lagen om småbarnspedagogik (540/2018), tillämpas på förskoleundervisningen dessutom, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller i en förordning med stöd av den, vad som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik eller i en förordning med stöd av den. Bestämmelserna i 18 a §, 20 g § 2 mom., 20 h och 20 i §, 22 § 1—4 mom. samt 22 a och 22 b § i denna lag tillämpas inte på förskoleundervisning.

20 c §

Elevspecifika stödåtgärder och ordnande av sådana

En elev har rätt att få elevspecifika stödåtgärder utan dröjsmål om de gruppspecifika stödformerna enligt 20 b § 2 mom. är otillräckliga, elevens läroplikt har tidigare lagts med stöd av 2 § 3 mom. i läropliktslagen eller undervisningen av eleven ordnas med stöd av 20 i § i denna lag. Elevspecifika stödåtgärder ges utifrån individuella behov och regelbundet. Genomförandet av elevspecifika stödåtgärder ska ske genom samarbete mellan lärarna.

20 i §

Ordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan

Om en elev har haft ett beslut om tidigare lagd läroplikt enligt 2 § 3 mom. i läropliktslagen och elevens stödbehov fortsätter i den grundläggande utbildningen som ett behov av elevspecifika stödåtgärder och avvikelser från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen eller om en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och som framkommer under den grundläggande utbildningen är av sådan art att den hade lett till tidigare läggning av elevens läroplikt när eleven var 5 eller 6 år, ska elevens undervisning ordnas med stödåtgärder enligt detta kapitel.

Betänkande KuUB 7/2026 rd

5 kap.

Utvärdering

22 §

Bedömning av elevens lärande och kunnande

Syftet med elevbedömningen är att ange hur eleven har uppnått målen för de i 11 § avsedda läroämnena och valfria ämnen som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen för de verksamhetsområden som avses i 20 i § 2 mom. Bedömningen gäller elevens lärande, kunnande och arbete. Dessutom bedöms elevens uppförande.

Elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande ska bedömas på lika grunder, mångsidigt och i förhållande till de mål som ställts upp och de bedömningskriterier som härletts ur dem.

I bedömningen av eleven under läsårets gång ska det ingå handledande respons. Dessutom ska eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven regelbundet informeras om elevens framsteg i studierna.

Vid läsårets slut och i slutet av den grundläggande utbildningen, ska elevens kunnande och arbete bedömas i förhållande till de i 11 § avsedda läroämnena och valfria ämnena, eller till målen för de verksamhetsområden som avses i 20 i § 2 mom.

I förskoleundervisning bedöms elevens lärande i förhållande till målen för förskoleundervisningen med iakttagande av de allmänna principerna för elevbedömning. I bedömningen av eleven ska det ingå handledande respons. Dessutom ska eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven regelbundet informeras om elevens **lärande**.

Närmare bestämmelser om läsårs- och slutbedömning av elever samt om bedömning inom förskoleundervisningen, den undervisning enligt 10 § 4 mom. som meddelas på ett främmande språk, den förberedande undervisningen före den grundläggande utbildningen, den undervisning som ordnas utomlands samt den grundläggande utbildningen för vuxna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter i grunderna för läroplanen om

- 1) de allmänna principerna för elevbedömning,
- 2) de mål för och det innehåll i lärokursen för respektive årskurs i de i 1 mom. avsedda läroämnena och i lärokursen för hela den grundläggande utbildningen som eleverna åtminstone ska uppnå eller avlägga med godkänt resultat samt om den lägsta kunskapsnivå i varje läroämne i varje årskurs,
- 3) kriterierna för läsårs- och slutbedömningen, principerna vid bedömningen av uppförandet samt bedömningen av studieprestationerna genom siffervitsord eller verbala omdömen,
- 4) de läroämnena som kan bedömas gemensamt,
- 5) lämnande av den information som avses i 3 mom.,
- 6) genomförandet av bedömningar inom förskoleundervisningen, inom den undervisning enligt 10 § 4 mom. som meddelas på ett främmande språk, inom den undervisning som ordnas utomlands samt inom den grundläggande undervisningen för vuxna.

Betänkande KuUB 7/2026 rd

22 a §

Beslut som gäller bedömning av en elev och dennes framsteg i studierna

Beslut som gäller bedömningen av en elevs lärande, kunnande och arbete fattas av elevens lärare, eller om lärarna är många, av dem gemensamt. Beslut som gäller bedömningen av en elevs uppförande fattas av elevens lärare eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt.

Eleven och dennes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven har rätt att få information om de grunder på vilka beslutet har fattats och om hur dessa grunder har tillämpats på bedömningen av eleven.

Eleven uppflyttas till följande årskurs, om han eller hon med godkänt resultat har uppnått eller avlagt målen för de läroämnena som ingår i lärokursen eller målen för respektive verksamhetsområde.

Eleven stannar kvar i årskursen, om eleven trots de stödåtgärder som erbjudits honom eller henne på grund av de stödbehov han eller hon har, och om vilka det föreskrivs i 4 a kap. inte har uppnått målen för årskursens lärokurs i ett eller flera läroämnena, och prestationen i det läroämnet eller dessa läroämnena har underkänts. En elev som fått underkänt resultat ska ges möjlighet att utan att delta i undervisningen påvisa att han eller hon med godkänt resultat har uppnått målen för läroämnet i fråga. En elev kan hållas kvar i årskursen trots att han eller hon inte har en enda underkänd prestation, om det är ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Beslut om att en elev ska hållas kvar i årskursen fattas gemensamt av elevens samtliga lärare och rektorn.

Om det övervägs att en elev ska hållas kvar i årskursen på grund av dennes allmänna skolframgång, ska elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare för eleven samt eleven själv, om denne fyllt 15 år, ges tillfälle att bli hörda innan ett beslut fattas.

Närmare bestämmelser om elevers framsteg i studierna och uppflyttning från årskursen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter om beslutsfattande som gäller bedömningen.

22 b §

Betyg

En elev som har fullgjort lärokursen för den grundläggande utbildningen ska ges ett avgångsbetyg.

I slutet av varje läsår ska eleven ges ett läsårsbetyg av vilket det ska framgå om eleven med godkänt resultat har uppnått målen för lärokursen för den årskurs som ingår i elevens studieprogram **samt en bedömning av elevens uppförande**. Elever i årskurs nio ska ges ett mellanbetyg. Utbildningsanordnaren kan besluta ge eleverna i årskurs 1—8 ett mellanbetyg.

Den som med stöd av 46 a § anses ha avgått från skolan eller läroanstalten ska ges ett skiljebetyg.

Den som med stöd av 38 § har avlagt en särskild examen ska ges ett betyg över att den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts i sin helhet eller delvis. En i 46 § 2 mom. avsedd studerande inom grundläggande utbildning för vuxna kan vid behov ges ett betyg över att denne fullgjort lärokursen i ett eller flera läroämnena.

Betänkande KuUB 7/2026 rd

Närmare bestämmelser om betyg utfärdas genom förordning av statsrådet.

Utbildningsstyrelsen meddelar närmare föreskrifter i grunderna för läroplanen om de uppgifter som ska antecknas i betyg.

36 a §

Förfarande i disciplinärenden och vid förvägrande av undervisning samt verkställighet av avstängning

Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Utbildningsanordnaren ska när den överväger ovan nämnda åtgärder beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut fattas om skriftlig varning eller avstängning för viss tid, ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 36 och 36 b § ska elevens vårdnadshavare underrättas, och om eleven förvägras undervisning enligt 36 c §, ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i den kommun där skolan är belägen underrättas vid behov. Beträffande avstängning för viss tid och skriftlig varning ska ett beslut meddelas och andra åtgärder enligt 36 eller 36 c § ska registreras.

42 c §

Sökande av ändring i ett beslut som gäller bedömningen av en elev

Beslut enligt 22 a § som gäller bedömning av en elev får inte överklagas genom besvär. Elevens vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare, eller eleven själv om han eller hon har fyllt 15 år, kan hos rektor begära ny bedömning av studieframstegen eller kvarstannande i årskurs eller ny slutbedömning inom två månader från delfäendet. I fråga om den nya bedömningen beslutar skolans rektor och elevens lärare gemensamt.

46 §

Grundläggande utbildning för vuxna

I grundläggande utbildning enligt denna paragraf kan man delta efter att fullgörandet av den grundläggande utbildningen enligt 26 § 1 mom. har upphört. På grundläggande utbildning för vuxna tillämpas 2 §, 3 § 1 och 2 mom., 9 § 1 mom., 10, 12–15, 18 a, 19, 20 och 21 §, 22 § 2, 3, 6 och 7 mom., 22 a § 1, 2, 6 och 7 mom., 22 b § 1 och 3–6 mom., 29 §, 30 § 1 mom. samt 35, 37, 38, 40, 41, 41 a—41 d, 42, 42 a—42 d, 43 och 44 §. Undervisning, läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial är avgiftsfria för den studerande. I sådan utbildning som på basis av ett beslut av kommunen eller samkommunen eller en bestämmelse som ingår i ett tillstånd enligt 7 § har ordnats vid en internatskola, har den studerande rätt till avgiftsfritt boende och till avgiftsfria, tillräckliga måltider varje dag. De som studerar på heltid har rätt till en avgiftsfri måltid de arbetsdagar då läroplanen förutsätter att den studerande är närvarande på ett

Betänkande KuUB 7/2026 rd

utbildningsställe som utbildningsanordnaren anvisat. En studerande kan på de grunder som anges i 36 § 2 mom. ges en skriftlig varning eller avstängas för högst ett år. En läropliktig kan dock avstängas från läroanstalten för högst tre månader. Bestämmelser om fullgörande av läroplikten under tiden för avstängning för viss tid finns i 8 § i läropliktslagen. En studerande som har fyllt 18 år får välja mellan religionsundervisning och undervisning i livsåskådningskunskap.

Syftet med bedömningen inom den grundläggande utbildningen för vuxna är att ange hur väl den studerande har uppnått målen för de läroämnena i den studerandes eget studieprogram som ingår i lärokursen för den grundläggande utbildningen för vuxna. Bedömningen gäller den studerandes lärande, kunnande och arbete.

Denna lag träder i kraft den 20 . Lagens 20 c § 1 mom., 20 i § 1 mom. och 36 a § 1 mom. träder dock i kraft redan den 1 augusti 2026. Lagens 1 § 2 mom., 22 § 1—5 mom., 22 a § 1—5 mom., 22 b § 1—4 mom., 42 c § 1 mom. samt 46 § 1 och 10 mom. träder dock i kraft först den 1 augusti 2028.

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder åtgärder för att sammanställa riksomfattande uppgiftsbanker till stöd för en enhetlig bedömning i den grundläggande utbildningen.

Helsingfors 3.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Ari Koponen saf
medlem Maaret Castrén saml (delvis)
medlem Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Hanna Kosonen cent
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Nasima Razmyar sd
medlem Sara Seppänen saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Jaana Strandman saf
medlem Oskari Valtola saml.

Betänkande KuUB 7/2026 rd

Sekreterare var
utskottsråd Marja Lahtinen.